

ბიზნესის ეთიკის პენაჟპენტი

ვასილ ხიზანიშავილი

სოციალური მეცნიერებათა დოქტორი
ეკონომიკაში, თელავის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ასისტენტ-პროფესორი

ბიზნესის თითოეული სფეროს მართვა გულისხმობს როგორც წარმოების, მარკეტინგის, ფინანსური ანგარიშგების, ჰუმანური რესურსების საკითხებს, ისე მართვის ყველა იმ ფუნქციას, რაც აყალიბებს მოქმედებათა მთელ არეალს, მოცულოს დაგეგმვის, იმპლემენტაციისა და კონტროლის ფორმალური და არაფორმალური საშუალებებით. თუმცა, ბიზნესის ეთიკის მენეჯმენტის ძირითადი რელევანტური ასპექტებია სწორედ ის ასპექტები, რომლებიც არის აშკარად შესამჩნევი და მიმართული სპეციფიკურად ეთიკური პრობლემებისა და საკამათო საკითხების გადასაწყვეტად. გამომდინარე აქედან, შესაძლებელია მისი ამგვარი დეფინიცია: **ბიზნესის ეთიკის მენეჯმენტი არის ეთიკური საკამათო საკითხებისა თუ პრობლემების ფორმალური თუ არაფორმალური მართვის პირდაპირი მცდელობა სპეციფიკური პოლიტიკით, პრაქტიკით და პროგრამით.**

არსებობს მრავალი მართველობითი საქმიანობა, რომელთაგან ზოგიერთი, როგორიცაა ეთიკის კოდექსი, სამართლიანად არის კარგად დაფუძნებული პრაქტიკაში, მაშინ როდესაც დანარჩენი, ისეთი როგორიც არის სოციალური აუდიტი, დასავლეთში განვითარების ჯერ კიდევ შედარებით ადრეულ სტადიაზე იმყოფება. მაშასადამე, როგორც ქვემოთ ვაჩვენებთ, ბიზნესის ეთიკის მენეჯმენტი მოიცავს განსხვავებული ელემენტების მთელ წყებას, რომელთაგან თითოეული ბიზნესში ეთიკურ საკითხებთან მიმართებაში შესაძლებელია გამოყენებული იქნას როგორც ინდივიდუალურად, ისე ჯგუფურ კომბინაციაში. ეს ელემენტებია:

ბიზნესის ეთიკის მენეჯმენტის ტიპური კომპონენტები
კორპორაციის გაცხადებული მისია ანუ ფასეულობები ეთიკის კოდექსი საანგარიშო მოხსენების / შეტყობინების არხები ეთიკის მენეჯერები, ოფიცრები და კომიტეტები ეთიკის კონსულტანტები განათლებისა და ტრენინგის ეთიკა სტიქიკოლდერების საკონსულტაციო, დიალოგის და საპარტნიორო პროგრამები აუდიტი, ფინანსური ანგარიშგება და რეპორტი.

ნახ.1. ბიზნესის ეთიკის მენეჯმენტი¹

შევეცადოთ მოკლედ განვიხილოთ თითოეული მათგანი:

კორპორაციის გაცხადებული მისია ანუ ფასეულობები. არსებობს ძირითადი განაცხადი კორპორაციის განზრახვების, შეხედულებათა და ფასეულობების თაობაზე.

ამგვარი განაცხადი ხშირად შეიცავს სხვადასხვა სახის სოციალურ მიზნებს² და აღნიშნავს ეთიკური მოქმედების ვალდებულებას.

ეთიკის კოდექსი. განსაზღვრული ორგანიზაციის, პროფესიისა თუ ინდუსტრიის ფარგლებში ეთიკური თვალსაზრისით ყოველთვის არსებობს გარკვეული საფუძვლები იმის შესახებ, თუ მოქმედებათა რა ტიპი შეიძლება იყოს სასურველი და მოსალოდნელი.

საანგარიშო მოხსენების / შეტყობინების არხები. ეთიკური საკითხების შესახებ თავმოყრილი ინფორმაცია არის მნიშვნელოვანი **input**³ ეფექტიანი მენეჯმენტისათვის, და ზემოთ

1 Andrew Crane, Dirk Matten., *Business Ethics; A EUROPEAN PERSPECTIVE (Managing Corporate Citizenship and Sustainability in the Age of Globalization)*., Oxford, New York, 2004, P.145

2 Starkey, K., *Durkheim and the limits of corporate culture: Whose Culture ? Which Durkheim ? Journal of management Studies*, 35/2, 1998, P.125.

3 აქ input გულისხმობს დროის, ცოდნის, იდეების და ა.შ. ინფორმაციულ ერთობას, რაც შესაძლოა განთავსდეს სხვადასხვა სახის შრომაში, პრო-

აღნიშნული არხები შეიძლება იქცეს პოტენციური პრობლემების იდენტიფიცირებისა და მათი გადაჭრის მნიშვნელოვან საშუალებებად, ამავე პრობლემების გამწვავება — გასაჯაროებამდე.

ეთიკის მენეჯერები, ოფიცრები და კომიტეტები. ზოგიერთ ორგანიზაციაში, სპეციფიკური ინდივიდები თუ ჯგუფები თანხმდებიან და/ან იღებენ პასუხისმგებლობას ეთიკის მენეჯმენტისათვის მათსავე ორგანიზაციებში. დანიშნული ეთიკის ოფიცერი აშშ-ში პოპულარული და პრეველენტური, ანუ ფართოდ გავრცელებულია დღეს. შტატებშივე დაფუძნებული ეთიკის ოფიცრების ასოციაცია ახდენს საუკეთესო პრაქტიკებისა და საინფორმაციო რესურსის ბიზნესეთიკის მენეჯერთა შორის განაწილებას¹. ასევე, მრავალრიცხოვან მსხვილ კორპორაციებს გააჩნიათ ეთიკის კომიტეტები, ან კსპ-ის კომიტეტები, რომლებიც მეთვალყურეობენ ბიზნესის ეთიკის მენეჯმენტის მრავალ ასპექტს. ამ კომიტეტების პასუხისმგებლობა წარმოადგენს სწორედ კსპ-ის, პრიორიტეტების დადგენისა და მომავალი საქმიანობების დაგეგმვის კომპანიისეულ მიდგომათა იმპლემენტაციას და მიმოხილვას.

ეთიკის კონსულტანტები. ბიზნესის ეთიკის კონსულტანტებს მოკრძალებული, მაგრამ მყარად განსაზღვრული პოზიცია გააჩნიათ ბაზარზე. ბიზნესის ეთიკის გარკვეულ სფეროთა სახელმძღვანელოდ, კორპორაციები შიდა აღმასრულებელ ორგანოებზე მეტად გარე კონსულტანტებს ანიჭებენ უპირატესობას. საწყისი ზრდა ამ სექტორში გამოწვეულია გარემოს კონსულტანტების მიერ ტექნიკური ხასიათის რჩევების შეთავაზებით. თუმცა, კომპანიების სოციალური და ეთიკური დღის წესრიგი განაპირობებს მომსახურების ფართო პორტფელის შეთავაზებას კვლევის წარმოების, პროექტის მენეჯმენტის, სტრატეგიული რჩევების, სოციალური და გარემოს აუდიტის და რეპორტის, შემოწმების, სტიეკჰოლდერების დიალოგისა და სხვათა ჩათვლით.

განათლებისა და ტრენინგის ეთიკა. ბიზნესის ეთიკის მენეჯმენტში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ეთიკის განათლებისა და ტრენინგის საკითხებს, რაც პირდაპირ კავშირშია ეთიკური პრობლემების გადაჭრასთან ბიზნესურთიერთობებში და რისი

ექტში და სხვ., წარმატების მიღწევის მიზნით., Oxford Advanced Learners Dictionary, 7th edltion, 2010, P.801

1 www.eben.org

საჭიროების შესახებ მრავალი დასავლელი სწავლული ამახვილებს ყურადღებას¹. სიტუაციათა იდენტიფიცირება გადანყვეტილებების მიღების პროცესში, ორგანიზაციის კულტურისა და ფასეულობების გააზრება, და ორგანიზაციაზე ეთიკური გადანყვეტილებების გავლენის შეფასება² – ყველა ეს ასპექტი წარმოადგენს განათლებისა და ტრენინგის ეთიკის მიზნებს.

სტიეკჰოლდერების საკონსულტაციო, დიალოგის და საპარტნიორო პროგრამები. კორპორაციული გადანყვეტილებების მიღების პროცესში სხვადასხვა საშუალებებთან ერთად აქტიურად განიხილება ორგანიზაციათა სტიეკჰოლდერების საკითხი კორპორაციული ანგარიშვალდებულების მხრივ. ცხადია, რომ ბიზნესის ეთიკა ეხება

მართებულ საქმიანობებს, სადაც მსგავსი პროგრამები ძალზედ მნიშვნელოვანია ნებისმიერი კომპანიის გრძელვადიანი წარმატებისათვის.

აუდიტი, ფინანსური ანგარიშგება და რეპორტი. არსებობს მჭიდროდ ურთიერთდაკავშირებული საქმიანობები, რომლებიც ეხება ორგანიზაციის გავლენის გაზომვას, შეფასებასა და კომუნიკაციას, სტიეკჰოლდერების ინტერესთა გათვალისწინებით სოციალურ, ეთიკურ და გარემოს საკითხებთან მიმართებაში.

მიუხედავად ბიზნესის ეთიკის მენეჯმენტის ამ ელემენტების ჯერ კიდევ ადრეულ პერიოდში არსებობისა, კორპორაციული მოქალაქეობის ერაში მათ შეუძლიათ გადამწყვეტი როლი ითამაშონ კორპორაციული ანგარიშვალდებულების ამაღლების მხრივ. შესაბამისად, კორპორაციათა დღის წესრიგში დგება ბიზნესის ეთიკის მენეჯმენტის განსხვავებული კომპონენტების ორგანიზებისა და კომპანიაში მათი ინტეგრირების საკითხი კორპორაციათა მიზნების მიღწევისათვის. დასასრულს, ბიზნესის ეთიკის მენეჯმენტი კორპორაციისათვის მნიშვნელოვანია განსხვავებულ სოციალურ და კულტურულ სივრცეში, ეთიკური ქცევების კონტროლის და მართებული ეთიკური გადანყვეტილებების კონტექსტით.

1 Thore Leclair, D. and Ferrell, L. „ Innovation in experiential business ethics training”. *Journal of Business Ethics*, 23 (3/1), 2000, P.313.

2 Kirrane, D.E., „Managing values: a systematic approach to business ethics”. *Training and Development Journal*, Nov: 53-60, 1990.